

Lechosław Hojnacki
lech@hojnacki.net
Kolegium Nauczycielskie
Bielsko-Biała

WebQuest w pracy nauczyciela

Wprowadzenie

Badania PISA wskazują na występowanie u polskich uczniów dysproporcji między poziomem umiejętności korzystania z tradycyjnych i cyfrowych źródeł informacji. Wyniki badań PISA przeprowadzonych w 2009 roku [PISA..., 2011] pokazały, że polscy gimnazjaliści dobrze (i w kolejnych badaniach coraz lepiej) radzą sobie z tekstami drukowanymi, natomiast znacznie gorzej – ze źródłami internetowymi. Polscy uczniowie wypadli bardzo słabo na tle swoich rówieśników z większości badanych krajów w takich kategoriach, jak umiejętność odnalezienia strony WWW zawierającej wiarygodne informacje, wyszukiwanie ofert pracy, korzystanie z kilku stron WWW równocześnie (w celu zgromadzenia potrzebnej wiedzy), umiejętność szybkiego ocenienia tematyki konkretnej strony. Kolejne, najnowsze badanie PISA przeprowadzone w 2012 roku ujawniło także liczne problemy związane z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych przez polskich uczniów, którzy wręcz mieli trudności z czytaniem tekstów w wersji elektronicznej. Raport z badania wskazuje, iż *jedną z przyczyn tej sytuacji może być fakt, że polscy uczniowie rzadko mają do czynienia z komputerem i tekstami elektronicznymi w sytuacji edukacyjnej* [Program..., 2012].

Rosnąca rola Internetu jako repozytorium i źródła informacji oraz obserwowany jednocześnie niski poziom umiejętności uczniów efektywnego korzystania z tego źródła legły u źródeł opracowania metody WebQuest.

Metoda WebQuest

W 1995 roku, kiedy usługi internetowe WWW dopiero zaczynały się upowszechniać, opracowano metodę WebQuest – format projektu edukacyjnego zorientowanego na budowanie wiedzy przez uczniów w oparciu o samodzielne poszukiwanie, porządkowanie i selekcjonowanie informacji, pochodzących w założeniu przede wszystkim z Internetu. Zasadniczym zastosowaniem tej metody jest rozwijanie umiejętności efektywnego korzystania z zasobów Internetu. Odpowiednio zaplanowany proces dydaktyczny ma pomóc uczniom skupić się raczej na krytycznej analizie, przetwarzaniu informacji i tworzeniu nowej wiedzy, niż na samym tylko wyszukaniu informacji w Internecie. Będąc odmianą projektu edukacyjnego, WebQuest kształtuje jednocześnie umiejętności badawcze, współpracy w zespole, komunikacji, zarządzania czasem, samzarządzania, umiejętności prezentowania efektów swojej pracy. W ciągu ostatnich lat metoda WebQuest zaczęła być popularyzowana w Polsce. Przeprowadzone przez autora niniejszego tekstu liczne szkolenia dla nauczycieli wskazują, że jest ona dobrze przyjmowana przez nauczycieli, którzy doceniają jej stosunkowo (w grupie metod projektowych) dużą łatwość opanowania

i wdrożenia, wynikającą z uporządkowanej konstrukcji. Schemat WebQuestu opiera się na stałym zestawie ogniw, który podczas planowania WQ dla uczniów pomaga nauczycielom ustrzec się braków konstrukcyjnych, podczas zaś realizacji – pomaga nauczycielom i uczniom identyfikować aktualny stan zaawansowania przedsięwzięcia. WebQuest składa się z następujących ogniw:

- **Temat** (sformułowanie problemowego tematu dla uczniów).
- **Wprowadzenie** (wprowadzenie uczniów w tematykę, zaciekawienie i zmotywowanie do pracy; tu formułuje się cele i spodziewane efekty).
- **Zadanie** (zadanie lub zadania problemowe stanowiące zasadniczą treść merytoryczną WebQuestu; informuje uczniów, co i w jakiej formie będą robić).
- **Proces** (opis wszystkich aspektów organizacyjnych przedsięwzięcia, takich jak sposób i miejsce pracy, czas realizacji, podział na etapy, podział na grupy, zasady przydziału ról i zadań w grupach, sposób prezentacji efektów *etc.*; daje uczniom informację, jak pracować nad zadaniami).
- **Źródła** (wskazanie przykładowych oraz zalecanych źródeł informacji; internetowych i innych, takich jak cyfrowe źródła nieinternetowe, źródła piśmiennicze, osobowe *etc.*).
- **Ewaluacja** (informacja dla ucznia, jak zostanie oceniony WebQuest, jakie obszary będą podlegały ocenie i według jakich kryteriów – najczęściej w postaci tabeli kryterialnej).
- **Podsumowanie** (zachęta do uczniowskiej refleksji nad poziomem realizacji spodziewanych efektów, nad dotychczasowymi osiągnięciami, zachęta do analizy napotkanych problemów, a także do ewentualnych dalszych działań).

Nauczycielskie umiejętności w kontekście tworzenia WebQuestów

Doświadczenia wynikające z praktycznych szkoleń i warsztatów dla nauczycieli szkół różnych typów i poziomów, przeprowadzonych w ciągu trzech kolejnych lat od 2010 roku przez autora niniejszego tekstu na obszarze województwa śląskiego, podczas których nauczyciele wytworzyli kilkaset WebQuestów, pozwoliły zaobserwować listę powtarzających się problemów oraz typowych błędów merytorycznych i metodologicznych popełnianych przez nauczycieli.

Zebrano je poniżej w formie grup odpowiadających różnym umiejętnościom nauczycielskim oraz ogniom WebQuestu.

1. Wybór i formułowanie tematu

Błędne formułowanie tematu na wzór tematów lekcji i prostych sformułowań podstawy programowej, w konsekwencji czego wybranego tematu nie da się przełożyć na zadania adekwatne do wymogów metody. Brak umiejętności formułowania szerokich, problemowych tematów.

2. Formułowanie celów i spodziewanych efektów

Brak umiejętności formułowania poprawnych celów. Formułowanie celów niemierzalnych, nieatrakcyjnych, nierealnych. Podawanie nauczycielskich celów dydaktycznych zamiast celów atrakcyjnych i zrozumiałych dla uczniów. Mylenie celów z zadaniami i ze spodziewanymi efektami.

3. Formułowanie zadań merytorycznych

Formułowanie zadań odtwórczych, mało atrakcyjnych, o niskiej mocy różnicującej. Budowanie zadań, które w nikłym stopniu odnoszą się do kształtowania umiejętności wyszukiwania informacji. Mylenie i mieszanie zadań merytorycznych z opisem procesu ich realizacji, nieumiejętność rozdzielenia zadań (*co*) i procesu realizacji przedsięwzięcia (*jak*).

4. Opis procesu realizacji

Niskie umiejętności całościowego planowania procesu realizacji przedsięwzięcia, uwzględnianie tylko niektórych jego elementów (najczęściej najprostszych – liczbowych zasad podziału na grupy). Nieumiejętność planowania i dokonywania opisu ról oraz zadań wynikających z pełnionych ról.

5. Ocenianie i ewaluacja

Niskie umiejętności samodzielnego planowania i dokonywania precyzyjnego opisu obszarów i kryteriów ocen. Pomijanie ważnych z punktu widzenia metod projektowych kryteriów oceny lub wręcz ograniczanie się do zapowiedzi dokonania oceny bez określenia zasad i kryteriów.

6. Refleksja

Nieumiejętność implementacji procesu refleksji uczniowskiej jako składnika procesu uczenia się. Formułowanie wniosków za uczniów, "na wyrost" (antycypacja poziomu zaangażowania, procesu realizacji, efektów – pisanie wniosków "z góry").

7. Źródła informacji

Bardzo zróżnicowane, niekiedy niedostateczne umiejętności korzystania z Internetu jako źródła informacji, owocujące brakiem umiejętności zaplanowania WebQuestu w sposób rokujący kształtowanie tych umiejętności u uczniów (np. podawanie konkretnego adresu internetowego lub kilku adresów jako jedyne źródła – na wzór podręcznika). Powszechny brak poczucia wagi konieczności kształtowania umiejętności korzystania z Internetu jako źródła informacji.

8. Znajomość prawa

Powszechnie niska wiedza i świadomość prawna związana z prawem autorskim i prawami pokrewnymi oraz prawem do wizerunku, zwłaszcza w kontekście korzystania ze źródeł internetowych oraz publikowania lub ponownego wykorzystania utworów lub ich fragmentów w Internecie. Wynikające stąd nagminne próby nieświadomie bezprawnego użycia utworów lub ich części we własnym, publicznie dostępnym planie WebQuestu.

9. Umiejętności techniczne

Bardzo zróżnicowane umiejętności techniczne, niekiedy na poziomie uniemożliwiającym poprawne przygotowanie dokumentu elektronicznego o własnych siłach.

Wnioski

Braki w warsztacie metodycznym nauczycieli, takie jak nieumiejętność poprawnego formułowania celów, spodziewanych efektów, zadań, dominujące przywiązanie do metod instrukcyjnych i niska znajomość metod problemowych – notowane u nauczycieli reprezentujących różny staż i wiek, różne specjalności, pracujących w szkołach różnych

typów i poziomów – mogą sugerować słabość systemu kształcenia i doskonalenia nauczycieli w tych obszarach.

Niski poziom umiejętności licznej grupy nauczycieli w zakresie efektywnego korzystania z Internetu jako źródła informacji jest niewątpliwie przeszkodą w kształtowaniu takich umiejętności u uczniów. Wagę tego ostatniego problemu pogłębia powszechne niedocenianie jego znaczenia oraz brak poczucia własnej i wspólnej odpowiedzialności (dominuje przeświadczenie, że za kształtowanie umiejętności korzystania z Internetu jako źródła informacji, odpowiadają nauczyciele informatyki).

Z drugiej strony obserwowano powszechnie pozytywne nastawienie nauczycieli uczestniczących w szkoleniach i warsztatach. Planowanie własnych WebQuestów przez nauczycieli owocowało zauważalnymi zmianami ich nastawienia do metod problemowych, wzrostem świadomości własnych ograniczeń, świadomości wagi nowych mediów w procesie edukacji oraz przeświadczenia o obiecujących możliwościach podnoszenia jakości własnego warsztatu dydaktycznego dzięki ich możliwościom. Można zaryzykować twierdzenie, iż WebQuest okazał się być obiecującą metodą doskonalenia nauczycieli w tych obszarach, które twórcy metody zaplanowali dla uczniów.

Bibliografia

Dodge B.: *Some Thoughts About WebQuests*. <http://webquest.sdsu.edu> [dostęp 15.06.2014]

Program Międzynarodowej Oceny Umiejętności Uczniów OECD PISA. Wyniki Badania 2012 w Polsce. Red. M. Federowicz. Wydaw. IFIS PAN, Warszawa 2012. <http://www.ifispan.waw.pl> [dostęp 15.06.2014]

Furgoł S., Hojnacki L.: *Metoda WebQuest. Poradnik dla nauczyciela*. Wydaw. Think Global, Warszawa 2013

OECD: *PISA 2009 Results. Students on Line. Digital Technologies and Performance*. Volume VI. Wydaw. OECD 2011. <http://www.oecd.org> [dostęp 15.06.2014]